

تغزیه و تغزیه خوانی

در

ابراهیم آباد بوئین زهرا

www.ketab.ir

نویسنده:

حسین مکیخواه یابانی

کتابخانه ملی و اسناد ایران

سرشناسه	: نیکخواه بابائی، حسین، ۱۳۳۱
عنوان و نام پدیدآور	: تعزیه و تعزیه خوانی در ابراهیم آباد (بوئین زهرا) / نویسنده: حسین نیکخواه بابائی
مشخصات نشر	: تهران، آرون، ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری	: ۳۶۶ ص. مصور.
شابک	: ۹ - ۲۳ - ۷۷۳۵ - ۶۲۲ - ۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: تعزیه - ایران - ابراهیم آباد (بوئین زهرا)
موضوع	: Taziyah - Iran - Ebrahimabad
موضوع	: ابراهیم آباد (بوئین زهرا) (Ebrahimabad (Iran)
رده بندی کنگره	: PIR ۴۲۱۳
رده بندی دیویی	: ۸ فا ۲ / ۰۵۱۲
شماره کتابخانه ملی	: ۸۴۸۸۰۶۸

تعزیه و تعزیه خوانی در ابراهیم آباد (بوئین زهرا)

نویسنده: حسین نیکخواه بابائی

ناشر: انتشارات آرون

طراح جلد: سعید شمس

چاپ اول: ۱۴۰۰

چاپخانه صدف: ۵۰۰ نسخه

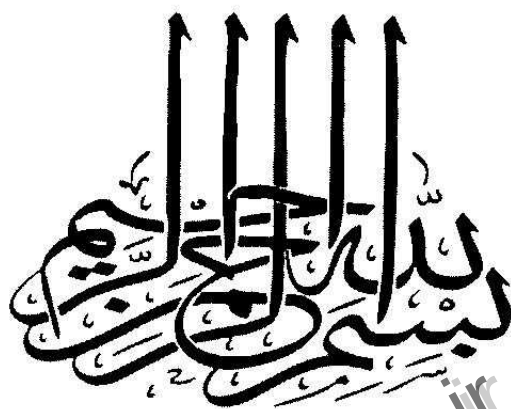
۲۱۵۰۰۰ تومان

نشانی: میدان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان وحید نظری

نرسیده به خیابان منیری جاوید- پلاک ۱۰۵ - واحد ۳ تلفن: ۵۱ - ۶۶۹۶۲۸۵۰

ایمیل: Arvannashr@yahoo.com وبسایت: www.Arvannashr.ir

شابک: ۹ - ۲۳ - ۷۷۳۵ - ۶۲۲ - ۹۷۸

www.ketab.ir

فهرست مطالب

پیش‌گفتار	۱۳
فصل اول: در باب تعزیه	۱۸
تعزیه چیست؟	۱۸
پیدایش تعزیه	۲۴
جایگاه تعزیه	۳۱
پردازش تعزیه	۳۳
عناصر تعزیه	۳۶
محاسن تعزیه	۵۹
تحریفات تعزیه	۶۱
تعزیه رسانه قوی	۶۲
هنر تعزیه‌خوانی	۶۴
شبیه‌خوانی نمایش مردمی	۶۸

جلوه‌هایی از تعزیه	۶۹
تعزیه از نظر مراجع و نویسندگان	۸۰
نظریات علمای شیعه درباره تعزیه	۸۱
تعزیه از نگاه خارجیان و سیاحان	۸۵
عرصه تعزیه	۹۱
ستایش از پیشکسوتان تعزیه	۹۳
نشانه‌ها در تعزیه	۹۴
تعزیه زنانه	۹۴
معجزات تعزیه	۱۰۱
شفای تعزیه‌خوان هندی	۱۰۵
فرش نذر کردن شیخ احمد بادکوبه‌ای و معجزه حضرت ابوالفضل (ع)	۱۰۶
نذر وزیر برای اجرای تعزیه	۱۰۷
خون شهید	۱۰۸
حماسه‌ی شهید	۱۰۸
شهادت در تعزیه	۱۰۹
تعداد شهدای کربلا	۱۱۲
اسامی مبارک شهدای غرورآفرین ابراهیم‌آباد و قلعه گنجی	۱۱۴
دسته‌بندی هنرمندان	۱۱۷
فصل دوم: موسیقی در تعزیه	۱۲۲
موسیقی (موزیک) در تعزیه	۱۲۲
دستگاه‌ها	۱۲۷
دستگاه‌های موسیقی	۱۲۸
ماهیت دستگاه‌ها و گوشه‌ها	۱۲۹
آواز	۱۲۹
گوشه	۱۲۹
ردیف	۱۳۰
نامگذاری‌ها در ردیف	۱۳۰
آوازا	۱۳۳
گوشه‌های دستگاه‌ها	۱۳۳
گوشه‌های آوازا	۱۳۴
گزیده‌ای از ماهیت دستگاه‌ها	۱۳۵
بخشی از ماهیت آوازا	۱۳۶
آموزش در تعزیه	۱۳۷

فصل سوم: آموزش در تعزیه.....	۱۴۶
پیش‌خوانی.....	۱۴۶
مخالف‌خوانی.....	۱۴۷
سبک‌های مخالف‌خوانی.....	۱۴۸
ویژگی‌های تعزیه‌خوان.....	۱۵۰
فصل چهارم: تعزیه در ابراهیم‌آباد.....	۱۵۶
درآمدی بر روستای ابراهیم‌آباد.....	۱۵۶
فرهنگ عاشورایی در ابراهیم‌آباد.....	۱۶۲
تعزیه‌خوانی در ابراهیم‌آباد.....	۱۷۲
مکان تعزیه ابراهیم‌آباد.....	۱۷۲
خیرین.....	۱۷۴
اماکن تعزیه.....	۱۷۹
شروع تعزیه‌خوانی نگارنده.....	۱۸۱
خاطرات.....	۱۸۷
نقش‌هایی که ایفا کردم.....	۱۸۹
سایر فعالیت‌های هنری نگارنده.....	۱۹۰
پیدایش گروه تعزیه‌خوانان کوثر.....	۱۹۴
نامگذاری گروه تعزیه‌خوانان ابراهیم‌آباد به نام کوثر.....	۲۰۲
تشکیل گروه‌ها.....	۲۰۳
هنرمندان ابراهیم‌آباد.....	۲۱۳
هنرمندان بخش دوم.....	۲۱۸
هنرمندانی که در حال حاضر در ابراهیم‌آباد تعزیه‌خوانی می‌کنند.....	۲۲۰
هنرمندان موسیقی.....	۲۲۲
سیاهی لشکر.....	۲۲۲
هنرمندان ابراهیم‌آباد در رشته‌های مختلف.....	۲۲۳
ماهیت هنری هنرمندان کوثر.....	۲۲۵
نوازندگان موسیقی.....	۲۳۵
همزمان دو تعزیه.....	۲۳۷
حضور هنرمندان اناث در تعزیه.....	۲۳۸
تجلیل از پیشکسوتان ابراهیم‌آباد.....	۲۳۹
تجلیل از پیشکسوتان تعزیه کشور.....	۲۴۴
هنرمندان شایسته کشور، میهمان در سال ۹۷.....	۲۴۵
مجالسی که در ابراهیم‌آباد خوانده شده.....	۲۴۹

پیش گفتار

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله النور، بسم الله الاعظم

به نام خالق هنر، به نام خدای حسین(ع)

به نام آنکه بر جان فکرت آموخت

سلام و صلوات بی حد و حساب به روح مطهر بر جمسته ترین و نورانی ترین چهره تاریخ بشری، گل سرسبد خلقت، مبشر رحمت و عصا ره و جوهره هستی، پیامبر بزرگوار و عظیم الشان اسلام حضرت محمد مصطفی(ص) و ائمه طاهرين(ع) و عترت آن حضرت، سَيِّمًا خاتم الأوصياء، قطب دایره عالم امکان، ناطق قرآن، بزرگ منجی انسان ها، ولی عصر و ناموس دهر، شاهنشاه عوالم ملک و ملکوت، حضرت بقیه الله اعظم ارواحنا له الفداء عجل الله تعالی فرجه.

با سلام و تحیت به رهروان مکتب حقیقت، پویندگان طریق معرفت، جویندگان راه عدالت، دل سوختگان دستگاه ائمه هدی(علیهم السلام) به ویژه مولی الکونین سرور آزادگان، شمع شهداء، حضرت اباعبدالله الحسین(ع) ارباب دل های شوریده و پیوند خورده به نام مبارک و نازنین آن امام همام و بزرگوار.

سلام بی حد بر کلیه مفاخر، مشاهیر، علما، اهل قلم، گویندگان، فضلا، خوانندگان، مدیحه سرایان، تعزیه خوانان(نخبگان تعزیه)، فرهنگیان، هیأت داران، علّم کشان، زنجیر زنان، سینه زنان، مستعمین، مویه و گریه کنان اهل بیت(ع) که با حرکت پویایی و

خداپسندانه در عرصه هستی در ادوار تاریخ توانستند با بیان و توصیف و قلم‌فرسایی و نوشتار کارساز و با اشک و ماتم و ضجه و ناله برپائی خیمه و علم‌عزا، مکتب نورانی اهل بیت (علیهم‌السلام) خصوصاً عاشورا را زنده نگه دارند و با اراده‌ای راسخ و خلل‌ناپذیر در ترویج و اشاعه این فرهنگ غنی تلاشی بی‌وقفه داشته باشند؛ زیرا نگه داشتن حیاتی عاشورا با همه شکوه و عظمتش و حماسه بزرگ و جاویدش در سیره ائمه اطهار (ع) از اهمیت خاصی برخوردار است و برای حفظ این حماسه درخشان، بایستی ذکر و بیان آن را دائم و پیوسته، علی‌الخصوص در مناسبت‌ها (ایام و لیالی سوگواری) در دل و زبان و مجالس‌های گوناگون با سیاق و روش‌های مختلف و با طریق ادب، جاری و ساری ساخت و ورود به آن را ترنم عشق در حریم محرم و صفر با هاله‌ای از حزن دانست و ماهیت کفر و نفاق دودمان بنی‌امیه و دشمنی آنان با اسلام و اینکه چگونه محمّی از پاک‌ترین انسان‌ها را به تیغ کشیده و به مسلخ بردند را به جهانیان آشکار ساخت و مشعل تابناک آن را پرفروغ و درخشان‌تر در فضای زیست بشری به عالمیان نشان داد و خود نیز سرزمین دل را با نور حسینی منور ساخت.

با سلام فراوان به تمامی عزیزانی که در ابراهیم‌آباد کل فرهنگی، هنری و مذهبی انجام دادند و در یوم تاسوعا و عاشورا و دیگر مناسبت‌ها اهتمامی عظیم، همتی والا با حمیت وثیق و اقدامی شایسته و ستودنی داشته و در ادوار مختلف آن روند تحسین‌برانگیز همچنان با قوام و فرآیندی مثمر‌تر و در تمامی مقاطع و زمان فضا را طربناک و بانشاط و حال و هوای معنوی و پرشور ایجاد و مدام با روحیه‌ای خستگی‌ناپذیر در صحنه بوده و هستند. خدای سبحان پاداشی عظیم دنیوی و اخروی عنایت فرماید.

فلذا بر خود فریضه و وظیفه دانستم در راستای اثرسازی نگارشی و بر اساس کَلِّكُمْ رَاعٍ وَ كَلِّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ قدمی بردارم و در راه تعزیه‌خوانی که پیشینه درخشانی در روستای کهن ابراهیم‌آباد دارد و سالیان دراز قدما (پیشینیان) برپا و اجرا کرده‌اند و یک حرکت سنتی و بسیار قوی، با حسنه، کارساز، در پوشش فرهنگی، هنری و مذهبی شگفتی‌ها به همراه داشته است و یکی از رسم‌های بسیار قدیمی و دارای ریشه تاریخی است و بی‌شک یکی از شیوه‌های پر بار جهت جاوید نگه داشتن

حماسه درخشان سربداران دشت نینوا در رأس آنها قافله‌سالار کربلا، سلطان دل‌ها، حضرت اباعبدالله الحسین (ع) است.

بدیهی است با قلم شکسته و بضاعت ناچیز، کتابی در قلمرو تعزیه که قطره‌ای در برابر اقیانوس بیکران شبیه‌خوانی است به رشته تحریر درآوردم، تا بخشی از حق عظیم این مردم شریف و دل‌باخته کوی حسینی را ادا کرده باشم.

با نگرش به تحصیلات دانشگاهی و دوره‌های گوناگون عرضی و طولی در ارتش و مدارک مختلف و بازنشسته شدن در جایگاه امیری (سرتیپ دومی) همه را صرفاً در راستای شغل و مظاهر دنیائی و جهت عبور از تونل زندگی و سپری کردن عمر خود می‌دانم و لا غیر، ولیکن عشق و دوست داشتن اهل بیت (ع) مهری است ابدی که در بند بند وجودم عجین و در دل‌باختگی به این دستگاه ذوب شده‌ام و چنگ زدن به ریسمان الهی و نوکری در آستان ملکوتی چهارده نور پاک و مقدس و ارکان آفرینش، فخر و عزت و سربلندی و بالاترین سرمایه معنوی و عشق توصیف‌ناپذیر می‌دانم.

یکی از آمال و آرزوهایم حفظ میراث کهن و سنت و اندیشه و فرهنگ دیرین و چنگ‌آویز به آئین و فرهنگ پرفروغی که یادآور روزهای طلایی و بسیار ارزشمند و امواجی از خاطرات گذشته است که هرگز اجازه نمی‌دهد مسحور و مقهور فرهنگ‌های قادر زمان شود، بلکه صفحات ذهن خود را انباشته از رهنمودها و آموزه‌های دینی کرده و زیور دل از مناره‌های بلند مساجد و حسینیه‌ها و خیمه و خرگاه حسینی، منبر و محراب نموده و سنت‌هایی که از پایداری و صلابت حرف می‌زنند و ستون‌های بزرگ آئینی بشمار می‌روند، حراست و پاسداری کرده تا یورش و هجوم فرهنگ‌های وارده آن را مهجور و به بایگانی تاریخ نسپرده و سیاق‌ت عاشورایی مندرس و منتظم نگردد.

قدر مسلم اخیار و صالحان، اهل قلم، دانشوران، دلسوزان و مدافعان مکتب نورانی رسول الله (ص) با ذوق لطیف و روح حساس و به دوش کشیدن پرچم رسالت خود و با احساس مسئولیت و ادای تکلیف در صحنه حضور یافته و نسبت به طراوت سنت‌ها به ویژه آئین حسینی قیامی راسخ داشته، زنده و پویا نگه داشتند.

به همین برهان و به منظور ترویج فرهنگ عاشورایی و به دلیل داشتن سهمی از خود و انجام وظیفه با عنایت به ارادت شگرف به خاندان رسالت و علاقه شدید به هنر

مقدس تعزیه و نیز داشتن دل‌شیدایی و از طرفی به منظور تلطیف روح هنروران شبیه‌خوان و تهییج احساسات پاک جوانان و نوجوانان و ایجاد تحرک و استمرار و بقاء سنت حسنه شبیه‌خوانی در روستای کهن ابراهیم‌آباد، مراتب را به رشته تحریر در آوردم.

امیدوارم این بضاعت ناچیز مقبول خاطر عاشقان و رهروان مکتب اهل بیت علیهم‌السلام به ویژه هنرمندان ارزشمند جامعه شبیه‌خوانی قرار بگیرد. ضمن آرزوی سعادت، سرافرازی، کامیابی و عاقبت به خیری برای همه خوانندگان عزیز، سپاس و امتنان بی‌حد خواهم داشت که از نظرها، انتقادات و پیشنهادات گرانقدر خود حقیر را بهره‌مند فرمائید.

شایسته می‌دانم از دو نور بصر و میوه دل خود، جناب آقای مهندس یاسر نیکخواه بابایی و جناب آقای مهندس میثم نیکخواه بابایی که در ویرایش این کتاب همکاری نمودند، صمیمانه تقدیر و تشکر نمایم و همین‌طور امتنان ویژه‌ای از جناب آقای شهرام سلطانی ناشر محترم داشته باشم.

صلی الله علیک یا ابا عبدالله الحسین (سلام الله علیه)

الاحقر - حسین نیکخواه بابایی